

BÜYÜKANNE-BABALAR Bir Aile Sorunu

Patrick Avrane Psikanalist yazar. Soci t  de psychanalyse freudienne'in eski başkanı ve řu anki başkan yardımcısıdır. 2002 yılında yayımladığı *Barbey d'Aurevilly* biyografisi (*Barbey d'Aurevilly*, Descl e de Brouwer, 2000) ile Co-tentin Edebiyat  d l 'ne layık görüldü. Daha çok edebiyat ile psikanaliz ilişkisi konusunda yoğunlaşan Avrane'in *Jules Verne* (Stock, 1997), *Sherlock Holmes & Cie, d tectives freudiens* (Audibert, 2005), *Les Chagrins d'amour, un moment de v rit * (Seuil, 2012; *Ařk Acıları*,  ev. şule  iltař, Türkiye İř Bankası Yayınları), *Quand les v tements nous d shabillent* (PUF, 2024), *Maisons, quand l'inconscient habite les lieux* (PUF, 2020) gibi pek çok kitabı bulunmaktadır.

İrem Göksu 1983 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Kadıköy Saint Joseph Fransız Lisesi'ni, Koç Üniversitesi Psikoloji Bölümü'n  bitirdi. Yüksek lisansını Universit  R n  Descartes (Paris Cit ) Klinik Psikoloji ve Psikopatoji bölümünde tamamladı. 2019 yılından beri formasyonda psikanalist olarak  alışan Göksu, psikanaliz alanında yazı, seminer ve kitap çevirileri yapmaktadır.

PATRICK AVRANE

Büyükanne-Babalar

Bir Aile Sorunu

Çeviren
İrem Göksu

YAPI KREDİ YAYINLARI

İçindekiler

Türkçe Baskıya Önsöz • 11
Önsöz • 19

1. Bölüm

Büyükler • 21
Aile Öyküsü • 221
Soy Bilinci • 224
Kralların Büyükbabası • 225
İki Soy Hattı • 226
Doğum Travması • 228
Annesel Bağ • 230
Kuyucunun Kızı • 230
Savaş Zamanı • 233
Bakire Köylü Kız • 234
Kaçınılan Soy Hattı • 235
Eksik Sahne • 237
Büyük Anne-Babalar Ve Büyükanne-Babalar • 238

2. Bölüm

Aktarmak • 40
Bir Mirasın Reddi • 240
Bir Mülkün İletimi • 242
Bir Büyükanne • 244
Atalarla Buluşmalar • 246
Gelenekleri Sürdürmek • 247
Üstbenlikler Arasında • 248
Gelenekleri Canlandırmak • 250
Doğal Halef ve Meşru Mirasçı • 251
Bir Ailenin Özgünlüğü • 252
Narsisizmden Vazgeçmek • 254

3. Bölüm

- Soy Zinciri • 57
Psikanalitik Soy Zinciri • 57
Geveze Bir Oğlan • 59
Çaresizlik • 60
Kuşakların Karışması • 62
Güzel Bir Ev • 64
Genel Ahlaka Duyulan Düşkünlük • 65
Soy Zincirini Açıklamak • 66
Düzen Bozukluğu • 67
Ailenin Normal Üyeleri • 68
Görüşümü Söylemek • 70
Vârisin Yasallığı • 72
İçimizdeki Şeytan • 74
İliklerime Kadar Hissediyorum • 75

4. Bölüm

- Lanetler • 77
Babanın Adını Reddetmek • 77
Hırslarını Doyurmak • 79
Benlik İdealinin Yok Oluşu • 80
Öteki Figürü • 82
Tuhaf Davranışlar ve Gizli Utanç • 84
Kuşaklarötesi • 84
Hayaletin Ulağı • 86
Babaların Günahı • 87
Ölümcül Bir Yazgı • 88
Büyükanne-Babaların Gerçekliği • 90
Her Sır Utanç Verici Değildir • 91

5. Bölüm

- Yüceler • 93
Büyükbaba Olma Sanatı • 93
Yüceltme • 95
Yücenin Ardındaki Eros • 97
Daha Fazlası Değil • 98
Üretilmiş Bir Sahne • 99

- Zedelenmiş Bir Meyve • 101
Kurdu Görmemek • 102
Baştan Çıkaranları İfşa Etmek • 104
Günahtan Aklanmış • 105
Eğitimden Muaf Tutulan • 107
Engin Merhamet Duygusu • 108

6. Bölüm

- Gerçeklik • 110
Zamanın Büyüsü • 110
Herkesin Masalı Kendine • 112
Gerçekliğin Hayal Kırıklığı • 113
Yılların Akışı • 115
Mutlak Kayboluş • 117
Geçmişin ve Şimdinin Büyükanne-Babaları • 119
Doğru Çekmece • 120
Başucu İncili • 122
Sen de Küçükken • 124

7. Bölüm

- Kafa Karışıklığı • 126
Matruşkalar • 126
Anneannem Mamé Değil • 127
Analist Büyükanne • 129
Yeterince İyi Büyükanne-Babalar • 130
İlk Adam • 131
İki Dünya • 133
Adaletten Önce Annesini Savunmak • 135
Meryem, Çocuk İsa ve Azize Anna • 136
Kutlu Gülümseme • 138

Maxence, Adrien, Célimène, Héloïse ve Adélaïde

Türkçe Baskıya Önsöz

Torunum Deniz'e

İnsanı ilgilendiren hemen her konuda hayli meraklı olan psikanalistlerin büyükanne-babalık konusuna hak ettiği değeri vermemiş olmaları hayli ilginçtir. Elbette bu sorgulamayı tam da bu konuyu ele alan bir kitabın önsözünde yapmak yazara bir haksızlık olarak düşünülebilir. Ama öte yandan kitabın bu konuda bir eksikliği gidermiş olmasının aynı zamanda var olan boşluğun farkına varılmasına da yol açtığını unutmamak gerekir. Çünkü psikanaliz insan ruhsallığının kökenini çocukluğa ve çocukluktaki ilişkilere, özellikle anne-babayla olanlara dayandırdığına göre, kökenlerle ilgili kovuşturmayı daha önceki kuşaklara yaymamış olması elbette sorgulanmalıdır. Ancak özellikle travma konusunu ele alan psikanalistlerin travmanın kuşaklarötesi iletiminde ikiden fazla kuşağa gönderme yaptıklarını anımsarsak bu konunun psikanalistler tarafından hepten savsaklandığını düşünmek de onlara haksızlık etmek olur.

Bu sorgulamada gözler elbette önce baş sorumlu olarak psikanalizin kurucusu Sigmund Freud'a dönecektir. Onun göbek adını doğumundan altı ay önce ölen baba tarafından büyükbabası ve mistik Yahudi Hasidik geleneğinin bir temsilcisi olan Schlomo'dan aldığını biliyoruz. Anne tarafından dedesi hakkında ise hemen hiç bilgi yoktur, ayrıca kendisi de büyükanne-babalarından pek söz etmemiştir. Analizanlarının yaşam öykülerini kaleme alırken de onların büyükanne-babalarına yer verdiği söylenemez. Oysa kendisi bir büyükbaba olduğunda bu sessizlik bozulmuş ve torunları onun yaşamında önemli bir yer işgal etmeye başlamıştır. İlk torunu olan Ernest'in gelişimini yakından izlemiş ve bu gözlemlerinin bir sonucu olarak psikanalitik kuramın dönüm noktalarından biri kabul edilen 1920 tarihli *Haz İlkesinin Ötesinde* metninin tam da

en can alıcı yerinde onun “fort-da” oyunundan söz ederek onu psikanaliz tarihine kaydetmiştir. Bu da olasılıkla onun yazgısını belirlemiş ve Ernst Wolfgang Halberstadt-Freud dedesinin yolunu izleyerek önce İngiltere’de sonra Almanya’da psikanalist olarak çalışmış, 1914’de Hamburg’da başlayan yaşamı 2008’de Heidelberg’de son bulmuştur. Freud’un torunlarıyla ilişkisine damga vuran ikinci olgu bir diğer torunu olan Heinz’in 1923’de beş yaşındayken tüberkülozdan ölümüdür. Kişisel yazışmalarında bu olayın onun için çok sarsıcı olduğunu özellikle vurgular. Freud yakınlarının ölümleriyle yüzleşmiş bir insandır, yalnızca büyüklerininkini değil, 1920’de kızı Sophie’nin ölümünü de yaşamıştır, ki yukarıda sözünü ettiğim *Haz İlkesinin Ötesinde* metninde ölüm dürtüsünü ilk kez tanımlamış olması genellikle bu acı deneyimle ilişkilendirilir. Ancak torunun ölümünden sonra kuramının içeriğinde değilse bile tonunda karamsarlık yönünde bir değişim olduğunda birçok psikanaliz tarihçisi hemfikirdir. Bu saptamalardan yola çıkarak Freud’un üç kuşaklık soy zincirsel yapıya bir torun olarak değil ama bir dede olarak sahip çıktığını düşünebiliriz. Bütün bunlar bize “Sigmund Freud torunlarına bağlı ve onlarla hayli ilgilenen, onlar hakkında düşünen bir dedeydi” önermesinde bulunma hakkını verir. Öte yandan psikanalizin kurucusunun torunlarıyla ilişkisinin psikanalitik kuramı etkileyecek kadar yoğun ve aynı zamanda yaratıcı bir nitelik taşımasının büyükannelik ve büyükbabalıktan söz edecek psikanalistlere tarihsel bir destek sağladığı da doğrudur.

Patrick Avrane, bu konuda bizim de bir yayın¹ yapmamızı teşvik etmiş bu önemli kitabında büyükanne-babalar konusunu ele alırken kendi kliniğinden olduğu gibi psikanalitik yazı geleneğine uygun olarak insan yaratıcılığının birçok ürününden de yararlanır. Kitabında yer verdiği ilk olgu yeni baba olan Pylade’dır. Bu genç adam baba olmasıyla kendi babasının büyükbaba olmuş olduğunu fark eder ve büyükbaba adını da ilginç bulduğunu belirtir. Çünkü kendi büyükbabası hiç de büyük biri olmamıştır. Burada bir genç adamın baba oluşunun öyküsünün yanı sıra anne-baba soy zincir-

1 *Psikanaliz Defterleri No: 13, Nineler ve Dedeler*, Ed. Talat Parman, YKY, İstanbul, 2024.

leri, anneanneler ve babaanneler, büyükbabalar ve dedeler, bunlar arasındaki farkın ayırılmasına gönderme yapılmaktadır. Anne-baba olmak ne kadar bireysel bir kararsa büyükanne-babalık başkalarının aldığı bir karara bağlıdır. Ancak gerektiğinde birinin de çıkıp büyükbabalığı tanıması ve üstlenmesi gerekecektir. Bu noktada çağrışımları Patrick Avrane'ı Marcel Pagnol'un *Kuyucunun Kızı* filmine götürür. Köyün kuyu kazıcısı olan Pascal Amoretti, kızlarından birinin evlilik dışı çocuğuna büyükbaba olarak sahip çıkar. Bu eylem filmin devamında anne-babanın yeniden birlikte olmasına, yani bir anlamda büyümelerine ve büyükanne-babanın olmaları gereken yere dönmelerine yol açar.

Öte yandan, Freud'un yaşadığı dönemin tıbbına hâkim olan hastalıkların kökeninde var olduğu düşünülen soysuzlaşmanın (*dégénération*) kuşaktan kuşağa iletiildiği görüşüne katılmadığını, bunun yerine bir eğilimden (*disposition*) söz ettiğini anımsatan Avrane, kuşaklardan kuşaklara iletilenlerin neler olduğunu, bunu en çok vurgulayan soyluluk bağlamında ele almayı yeğler. Bu konudaki çağrışımı ise ünlü İngiliz televizyon dizisi *Downtown Abbey* olacaktır. Bu kez de bir büyükanne, Grantham düşesi dul Violet Crowley dizinin ana kahramanıdır. Avrane, bütün ailelerde Crowley'lerde olduğu gibi prestijli atalar olmasa da tüm büyükanne-babaların bireyin gelişimindeki önemli rolüne dikkatimizi çeker, kendininkilerden de söz etmeyi unutmadan elbette. Ayrıca bize Freud'un anne-babalık işlevinin doğal ve yasal mirasçısının üstbenlik olduğunu söylediğini anımsatır. Büyükanne-babalar üstbenliği temsil etmezler elbette ama ailesel değerlerin iletiminin anahtarı onların ellerindedir.

Patrick Avrane, yedi yaşındaki Némorino'yu izlerken ise psikanalitik soy zincirinin önemini sorgularken bulur kendini. Bir çocukla çalışırken üç kuşaklı bir analitik yapının işin içinde olduğunu düşünür. Çocuk, anne-baba ve analist iki kuşağı oluştururken psikanalistin danıştığı veya örnek aldığı süpervizörleri/mesleki büyükleri üçüncü kuşağı oluştururlar. Bu bağlamda konsültasyonlarına eşlik ettiği, izlediği hemen her çocuğun soyağacını sorgulayan Françoise Dolto'nun klinik çalışmasına gönderme yapar. Dolto'nun "soyağacındaki kargaşa bireysel patolojinin temel nedenlerinden biridir" yaklaşımını doğru bulduğunu belirtir.

Farklı büyükanne-babalık durumları da vardır şüphesiz. Ona yalnızca danışmaya geldiğini söyleyen Carloman çok özel bir durumda dedelik yaşayacağını, bu durumu soy zincirsel düşleminde nereye konumlandıracağını bilemediğini dile getirmektedir. Cinsel eğilimlerin hukuk kurumlarınca tanınması bir yana, tıbbın sağladığı yeni olanaklar aile kurmanın ve üremenin referanslarını değiştirmiş ve bütün bunların kuşaklararası ilişkiler üzerine hayli dönüştürücü bir etkisi olmuştur. Üç kuşaklık bir aile işletmesinin yöneticisi olan bu yaşlı bey, mirasçısının eşcinsel evlilik yapan kızının sperm bankasından alınan bir spermle hamile kalan eşinden torunu olmasını sorgulamaktadır.

Bir de tabii kuşaklararası iletilenlerin lanetlenmiş olanları ve sırlar taşıyanları var! Patrick Avrane, Alexander Dumas'ın *Monte Cristo Kontu* yapıtından yola çıkarak ataların kendilerinden sonraki kuşaklara ilettiği sırları sorgular. Bunu yaparken de Macar asıllı Fransız psikanalistler Nicolas Abraham ve Maria Torok'un kuşaklarötesi (*transgénérationnel*) iletim konusundaki çalışmalarına gönderme yapar. Kuşaklarötesi mantık üstbenlik ve benlik ideali yoluyla öznenin ruhsal dinamiğine kaydolmakta ve öznenin ıstırabının nedenleri çoğu zaman görünmez nitelikleriyle kuşaktan kuşağa yolculuk eden bu unsurlar olmaktadır.

Bu arada sıra elbette Patricke Avrane'ın kendi torunlarına gelecektir. En küçük torununun telefonundaki interaktif ekranı kullanmasındaki beceriyi aynı aygıt karşısındaki kendi zorlanmasıyla karşılaştırır. Bu da çocuğun eğitiminde, sağlığında, giydirilmesinde, beslenmesinde birincil görevi olmadığını, öyle ya bunu çocuğun annesi ve babası üstlenecektir, ona anımsatacaktır. Ama şu soru açıktır: "Peki nasıl iyi bir büyükbaba olacaktır?" Şüphesiz aklına Victor Hugo'nun *Büyükbaba Olma Sanatı* adlı 1877 tarihli şiir kitabı gelir. Hugo'nun beşiğinde uyuyan torunu Jeanne için yazdığı dizeleri düşünür Avrane; torunlar idealleştirilmiş ulu varlıklardır. Zaten *Sefiller* romanında "Çocuklarını sevmeyen babalar vardır, ama torununa hayran olmayan büyükbaba yoktur" satırlarını yazan da aynı Victor Hugo değil midir?

Psikanalitik soy zincirinin öneminden sıklıkla söz eden Patrick Avrane kitabına ona klinik bir olgusu için danışan, psikanaliz jargonunda buna süpervizyon denir, bir meslektaşının, Bay D.'nin öykü-

sünü ekleyecektir. Bay D.'nin Hermione olgusu Sándor Ferenczi'nin 1932 tarihli ünlü *Erişkinler ile Çocuk Arasındaki Dil Karışıklığı* metnini anımsatmaktadır. Çocuğun şefkat dili ile erişkinin şehvet dili arasında bir karışıklık olduğunda çocuk de tıpkı bir kuşun gagasıyla zedelene meyve gibi erken olgunlaşır. Büyükanne ve büyükbabalar bu tür bir dil karışıklığının ve çocuktaki erken olgunlaşmanın faili olabilirler veya bununla suçlanabilirler. İşte büyükanne-baba olmak sanatı burada bir kez daha ortaya çıkmaktadır; torunlarına anlattıkları masallarda onları yaşamın tehlikelerine karşı uyarma rolleri her zaman ön planda olmalıdır.

Bir de elbette büyükanne-babalar kuşağı ile torunların kuşağını birbirinden ayıran uzun zaman dilimi ve onun getirdiği yaşamsal/ekonomik/teknolojik değişiklikler var. Marcel Proust *Kayıp Zamanın İzinde*'de bir torun olarak o dönem yeni yeni yayılmaya başlayan bir aygıt olan telefonu kullanarak büyükannesiyile kurduğu iletişimden söz ederken, Patrick Avrane da buzdolabının, televizyonun ender nesnelere olduğu kendi kayıp zamanını torununa aktarıırken bulur kendini. Torununun şakacı tonu çok da belirgin olan "so-kaklarda dinozorların koşup koşmadığı" sorusunu ise elbette hiç unutmaz!

Ama öte yandan gerçeklerden de söz etmek gerekir ki, kabullenilmesi en zor gerçeklerden biri de ölümdür. Ölüm yaşamın doğal akışı söz konusu olduğunda önce elbette büyükanne-büyükbaba kuşağı için söz konusu olacaktır. Çocukların tanık oldukları ilk ölümler genellikle onlarınki olur. Ama öte yandan Avrane umutludur, yaşam beklentisinin uzamasıyla birlikte (Batı ülkelerinde kadınlarda 85, erkeklerde 79) büyükanne-babaların torunlarının yaşamına daha uzun süre tanık olmaları olanaklı hale gelmiş ve hatta torun çocuklarının doğumunu bile görmeleri çok ender bir olay olmaktan çıkmıştır.

On yaşındaki Ériphile dedesinin ani ölümünün ardından Avrane'a başvurur. Avrane küçük kızla yaptığı çalışma sırasında dedenin evin ve onun gittiği okulun yönetici figürü olduğunu fark eder. Bu dede bir anlamda geçmişi değil günceli temsil etmektedir. Avrane'a göre dedenin ölümsüzlük düşleminin etkisindeki aile onun birdenbire ölümü ile büyük bir çöküş yaşar. Hele bir de bu ölüm dedenin yaşamındaki bir sırrın ortaya dökmüşse! Ériphile'in

dedesi tüm olumlu nitelikleri, tüm yanlışları, tüm açık ve gizli yanlışlarıyla ölmüşler dünyasında yerini almıştır artık.

Yedi yaşındaki Orphise'nin öyküsü ise bir başka dramı içermektedir. Orphise'nin annesi ve babası bir trafik kazasında ölmüştür. Dul olan anneanne torununun bakımını üstlenir. Partick Avrane burada "anneanne-anne-kız torun" silsilesini matruşkalara benzetir ama bir tanesi eksiktir. Orphise ergenliğe geldiğinde yeniden psikanalistine başvurur. Bu kez anneannenin kendi kuşağındaki rolüne geri dönmesi ve Avrane'ın Winnicott'a gönderme yaparak tanımladığı gibi "yeterince iyi bir anneanne" olması gerekmektedir. Yeterince iyi büyükanne-baba olmak yalnızca varolmakla yetinmek, bir zorlama yaratmadan yaşam öyküsünü paylaşmak ve en önemlisi üstbenliğin gerekliliklerini iletme yerine bir yaşam üslubunu kuşaktan kuşağa aktarmak demektir.

Avrane son olarak Albert Camus'nün yarım kalmış otobiyografik romanı *İlk Adam*'a gönderme yaparak kuşaklararası karmaşa konusunu ele alır. Çok genç yaşta eşini yitirmiş ve iki çocukla kendi annesinin yanına sığınmış ve tüm yetkeyi ona devretmiş bir annedir söz konusu olan. Camus'nün öyküsü Avrane'a Freud'un Leonardo da Vinci'nin *Meryem, Çocuk İsa ve Azize Anna* tablosu hakkındaki yorumunu düşündürür. Ünlü ressam 1501'de başladığı ve hemen tüm tabloları gibi yarım bıraktığı bu yapıtında aslında üç kuşağı resmetmek istemiştir. Freud'un görüşü ise Leonardo'nun hemen hemen aynı yaşta resmettiği bu iki kadının onun kişisel öyküsündeki bir gerçeğe karşılık geldiğidir. Resimde Leonardo'nun babasının yaşamındaki aynı kuşaktan iki kadınla, Meryem ve Azize Anna'nın temsil ettiği iki ayrı kuşaktan iki kadın, bir anne ve bir anneanne birbirine karışmaktadır.

• • •

Yazımın başında psikanalistlerin hemen her şeyi sorguladığından söz ettim, elbette ilk sorguladıkları kendileri olacaktır. Zaten psikanalist olmanın ilk adımı bireysel analizden, yani bir psikanalist eşliğinde kendini sorgulamaktan geçer. Kimileri psikanalizle yoğurdıkları yaşam yolculuklarında zaman zaman divana geri dönerler. Bu arada yaşamlarında elbette değişiklikler gerçekleşir: Mesleki

seçimler yaparlar; kurumlarda, derneklerde çalışırlar. Kimi kez kurucu olurlar, kimi kez önceki kuşaklardan aldıklarını sonrakilere aktarmayı üstlenirler. Toplantılar düzenlerler, konuşmalar yaparlar, kitaplar yazarlar. Bir de haliyle özel yaşamları vardır: Evlenirler, boşanırlar, anne-baba olurlar ya da olmamayı yeğlerler. Yitiklerle de karşılaşırılar şüphesiz, büyüklerini, yakınlarını, hatta yaşitlarını toprağa verirler. Yaşları ilerledikçe aralarından anne-baba olmuş olanların, ilerleyen yaşlarıyla birlikte çoğu kez teşvik ettikleri ama yine de çocuklarının karar verdikleri özel bir durumla karşılaşmaları olasıdır. O da bu kitabın konusu olan büyükanne-baba olmaktır.

Patrick Avrane'in kitabında yer verdiği ilk olgu Pylade'in "Çocukları anne-babalar yapar, büyükanne-babaları yaparsa çocuklardır" sözünü anımsatmak isterim. Pylades Yunan mitolojisinde Orestes'e babası Agamemnon'un intikamını alması için yardım etmiş olan Phokis prensidir ve dostluk, arkadaşlık, bağlılık simgesi olarak görülür. Avrane'nın olgusuna bu adı verirken büyükanne ve büyükbabalarla torunları arasında kurulan böylesi bir dostluğa, arkadaşlığa ve bağlılığa gönderme yaptığını düşünüyorum. Büyükanne-babalarla torunlar arasındaki yaş, yaşam biçimi, dünyayı algılayış farkları böylesi bir dostluğa, arkadaşlığa ve elbette bağlılığa olanak verir mi? Bilmiyorum ama bütün büyükanne-babaların, çocuklarıyla gerçekleştiremedikleri bu düşü torunlarıyla olan ilişkileri için kurduklarından eminim.

Daha basit soralım soruyu: Büyükanne-baba nasıl olunur? Bu sorunun yanıtı Winnicott'un kendisine nasıl anne olacağını soran bir anne adayına "merak etmeyin, onu kucağımıza aldığımızda size öğretecektir" önermesinde gizli değil mi? Büyükanne-babaya da bunu kucağına aldığı torunu öğretmeyecek mi?

Talat Parman

Önsöz

Büyükanne, her çarşamba olduğu gibi parka götürmek üzere torunlarını arabasına bindirir. İkizler henüz üç yaşındadır; kadının ilk torunlarıdır. Bu konu üzerinde hiç düşünmemiştir; çünkü kendi büyükanne ve büyükbabasına hep böyle hitap etmiştir, kızı da öyle. Torunları da ona “nine” der. Bugün ise bu hitap biçiminin modasının geçtiğini ve kendisini biraz fazla yaşlı gösterdiğini düşünür ve değiştirmeye karar verir. Torunlarına şöyle der: “Artık ‘nani’ yerine ‘nani’ diyeceksiniz. Anlaştık mı? Tamam mı? Anlaşıldı mı?” Derin bir sessizlik olur. Araba hareket eder; ilk trafik ışıklarında arka koltuktan bir soru gelir: “Söylesene nine, bu ‘nani’ kim?” Sonunda vazgeçer. Bu genç büyükanne, torunları için artık “nine” kalacaktır. Onlardan sonra başkaları da gelecektir. En azından, sokakta, çarşıda ya da başka bir yerde bir genç ona seslenip “nine!” diye bağırdığında, bunun kendisine söylendiğini bilerek avunacaktır.

Bu sahne simgeseldir. Günümüzün büyükanne-babaları, bir yanda yaşlılıklarında hem saygı gösterilmesi hem de gözetilip kollarlanması gereken ve torunlarıyla ilgilenmeleri pek de beklenmeyen (ki eskiden yaşlılık bugünküne göre çok daha erken başlardı) o ak saçlı dedelerin ve ninelerin gelenekselliği ile –özellikle okul sonrası torunlarının sorumluluklarını üstlenmeleri beklenen– faal büyükanne-babaların çağdaşlığı arasında sıkışmışlardır. Yine de hâlâ aile büyükleridirler; ancak rolleri artık yalnızca aile geleneklerini aktarmakla sınırlı değildir. Çoğu zaman torunlarının yaşamlarına katılırlar; onların dünyasından uzak değildirler. Freud’un hastalarının büyükanne-babaları hakkında neredeyse hiçbir şey bilmeyiz ve psikanalitik kuramda, atasal işlevleri dışında pek bir yere sahip değildirler: Gerçek olmaktan çok düşsel varlıklardır. Ancak Freud’un dönemi ile günümüz arasında yaşam süresi otuz yıldan fazla, 1960’lar (Françoise Dolto ya da Jacques Lacan’ın yılları) ile bugün arasında ise on dört yıl artmıştır. Artık bir psikanalist, özellikle de çocukları gören bir psikanalist, büyükanne-babaları,

onların temsil ettiklerini ve her bireyin bilinçli ve bilinçdışı dinamiklerindeki yerlerini görmezden gelemez.

Üstelik kimilerinin “yeni büyükanne-babalar” olarak adlandırıldığı, karma ailelerin büyükleri de vardır. Bu ailelerde, annenin babası bazen kızının partnerinin çocuğunun büyükbabası olur; oysa bu çocukla arasında hiçbir akrabalık bağı yoktur. Genellikle isimleriyle hitap edilir; ancak yerleri önemlidir, kimi zaman asıl dedelerden ve ninelerden bile daha önemli bir konuma gelebilirler.

Güncel olayların bir parçası ve geleneklerin koruyucuları, ailenin anılarının ve bir dönemin belleğinin taşıyıcıları ve sıklıkla çağdaşlığın öncüsü olan XXI. yüzyılın büyükbabaları ve büyükanmeleri, varlıklarıyla, belki de ilk kez kendilerinin deneyimlediği bir konuma yerleşirler. Temsil ettikleri geleneklerin ve atalar olarak işlevlerinin ötesinde, anlaşılması gereken yeni bir rol üstlenirler.